

Veel blijft verzwegen over het leven achter de coulissen

Autobiografieën gaan meestal niet over het leven van iemand, maar over hoe diegene dat leven zelf ziet. Als er in de autobiografie van de Nederlandse acteur Hugo Koolschijn iets niet het geval is, dan juist dit.

Door Jan-Hendrik Bakker

Voor een autobiografie heeft het boek van acteur Hugo Koolschijn een hoogst zake-lijke titel: 'Voorstellingen, levensberichten van een toneelspeler'. Koolschijn's herinneringen zijn gegroepeerd rond de vele voorstellingen die hij heeft gespeeld en zo komen we onderwijl ook iets te weten over het leven van de acteur. Hoe hij daar zelf over denkt, blijft buiten beeld. Of misschien toch niet helemaal?

Koolschijn, met wie er onlangs in deze krant een mooi interview stond, is een echte theateracteur die bij vele gezelschappen – ook buitenlandse – heeft gespeeld, onder meer De Appel en Toneelgroep Amsterdam. Hij speelde en schreef bovendien eigen solovoorstellingen en verscheen in diverse films. Zijn boek is in een aparte stijl verteld. Je hebt voortdurend het idee dat er over veel gezwogen wordt. Zo komen en gaan in dit boek de moeders van zijn kinderen vrijwel onaangekondigd, terwijl de aandacht voor zijn kinderen blijft. Ook zijn vrienden blijven. Een aantal van die vrienden wordt bij naam genoemd: Ramses Shaffy, Joop Admiraal, Kitty Courbois en nog enkelen. Anderen echter, met wie hij diepgaande vriendschappen heeft onderhouden, krijgen een gefingeerde naam. Misschien om hun privacy te beschermen, maar misschien ook om te voorkomen dat zijn boek een revue van BN'ers uit de toneelwereld zou worden.

Goed idee

In wezen is dat laatste een goed idee geweest, want daardoor kan de schrijver de handen vrijhouden. In de vriendschappen draait veel om gesprekken over voorstellingen, poëzie en tekstweergave. Het valt op dat de vrienden vaak genadeloos hard kunnen zijn, wreed zelfs of ronduit gemeen. Wat te denken van een hele goede vriend uit de theaterwereld die tijdens een voorstelling waarin Koolschijn een belangrijke rol moest spelen gewoon halverwege de zaal uitloopt. Als Hugo hem later op de avond in de nazit doodleuk achter een glas ziet zitten, vraagt hij hem om uitleg. Nou, de vriend vond het stuk maar niets, luidt het antwoord luchtig.

Als je zo iets leest, vraag je je af in wat voor wereld toneelspelers leven. Het is in elk geval niet de leukste. Kritisch zijn over de prestaties van je vrienden is uitstekend, maar demonstratief weglopen zodat degene die op het podium staat op z'n minst uit

zijn concentratie is gehaald, is niet kritisch meer, het is een vijandige daad. Of was het een gebaar voor de bühne, voor de andere collega's en regisseurs die de première bezochten? In dat geval is het niets minder dan verraad. Koolschijn maakt weliswaar duidelijk dat het gedrag hem raakt, maar gaat er niet veel verder op in. Hij is wel wat gewend, blijkbaar. Wel is het zo dat hij het wangedrag van de vriend gewoon kan registreren zonder het verwijt te kunnen krijgen van kwaadspreken. Zijn echte naam is immers niet bekendgemaakt.

Paauwe

Koolschijn's jeugd speelt zich af in Den Haag. Hij komt uit een gezin dat via de vader in de greep was van de Haagse prediker dominee Paauwe, in het boek Ponjaard geheten. Het is dezelfde extremistische protestantse, maar zeer charismatische schertsfiguur onder wiens invloed de vader van auteur Jan Siebelink ongeveer in dezelfde tijd zou komen. Maar Koolschijn's vader is niet zo zachtvaardig als de Veluwe-tuinder, hij is een hardhandige dwinge-

Veel blijft verzwegen over het leven achter de coulissen

land die zijn gezin zijn wil oplegt. De vader is trouwens gespleten, want zijn sombere religieuze inborst blijkt samen te gaan met een maatschappelijk geslaagd en zelfs zwaarig leven. Daarbij is de moederfiguur eigenlijk veel interessanter. Maar over haar, een lieve, levenslustige vrouw die zich moet aanpassen aan het inktzwarte universum van de bevindelijke protestanten, heeft Koolschijn het helaas weinig. Dat hij van haar heeft gehouden, is wel duidelijk.

En dan Ramses Shaffy. Over deze legendarische (levens)kunstenaar word je ook in dit boek niet veel wijzer. Er staan een paar prachtige anekdotes in het boek. Over de volstrekte eigenzinnigheid van de man, zijn warmte, de vuilnisbelt die zijn huis was, en zijn vermogen niets te zeggen en toch aandacht voor je te hebben. Dat is nogal wat. Maar hij blijft een volstrekt mysterieuze figuur. Al met al is 'Voorstellingen' een interessante, goedgeschreven verzameling herinneringen. Het is jammer dat Koolschijn de reflectie daarop achterwege heeft gelaten. Die is nu te vinden in de interviews die ter gelegenheid van zijn boek verschenen.

Het valt op dat de vrienden vaak genadeloos hard kunnen zijn, wreed zelfs of ronduit gemeen

Hugo Koolschijn, 'Voorstellingen, levensberichten van een toneelspeler'. Uitgever: De Bezige Bij. Prijs: € 24,90

